

**Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova
„Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”
2009-2013**

Chișinău, 2009

Introducere

Programul de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” oferă cadrul politicilor de guvernare a Republicii Moldova pentru perioada 2009-2013.

Programul este elaborat într-o perioadă complicată pe care o parcurge Republica Moldova, perioadă caracterizată printr-o profundă criză a democrației.

Instituțiile democratice sunt nefuncționale și nu pot asigura respectarea pleneră a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor:

- strangularea independenței justiției a descurajat judecătorii să dea dovadă de independență și a subminat încrederea societății în actul de justiție;
- situația drepturilor omului este precară, iar corupția a cuprins toate sferele societății;
- „Verticala puterii” a suprimat autonomia locală și a desconsiderat drepturile colectivităților locale;
- o bună parte a mijloacelor de informare au fost utilizate ca instrumente de propagandă, spațiul public de dezbateri și capacitatea de impact a presei libere fiind limitate la maxim;
- societatea civilă nu a fost recunoscută drept partener de dialog și de colaborare în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor publice.

Situația social-economică din Republica Moldova este dramatică. Efectele crizei economice mondiale se fac tot mai resimțite de populație și agenții economici. În anul 2009 acestea se manifestă prin:

- constrângerea activităților economice și scăderea producției interne în toate ramurile economiei naționale, în special în industrie (-25%), transporturi (-63%), construcții (-34%);
- descreșterea activităților investiționale, în special a investițiilor în capital fix – cu 38%, fapt ce subminează recuperarea economică;
- declinul comerțului exterior, mai ales a exporturilor – cu 22%;
- diminuarea produsului intern brut cu 7,8% în primele 6 luni ale anului 2009;
- creșterea numărului cetățenilor disponibilizați, majorarea ratei oficiale a șomajului și, ca efect, apariția premiselor pentru aprofundarea sărăciei;
- reducerea veniturilor bugetului public național și creșterea deficitului bugetar până la un nivel alarmant de peste 10% din PIB;
- neonorarea angajamentelor bugetare față de întreprinderi, sustragerea mijloacelor lor circulante și, astfel, provocarea blocajelor financiare în lanț;
- reducerea profitabilității întreprinderilor, creșterea datoriilor față de salariați și față de bugetul public național;
- extragerea mijloacelor creditare din sistemul bancar pentru finanțarea deficitului bugetar în detrimentul creditării sectorului real al economiei.

Guvernul își asumă să asigure separarea reală a puterilor în stat, crearea mecanismelor eficiente care ar garanta independența justiției și respectarea drepturilor omului, libertatea mass-media. Guvernul vede în organizațiile societății civile un partener în procesul de europeanizare a țării.

La fel, Guvernul își asumă, prin prezentul program, un set coerent de politici publice și măsuri de ajustare, corelate cu politica creditar-monetară și fiscal-bugetară, care să asigure stoparea declinului economic, relansarea creșterii economiei, crearea unui mediu investițional atractiv și predictibil, o evoluție favorabilă a economiei și a pieței muncii, creșterea nivelului de trai și a calității vieții cetățenilor.

Astfel, Programul de activitate a Guvernului, în ansamblul său, urmărește crearea unui nivel înalt de bunăstare a cetățenilor Republicii Moldova, consolidarea statului de drept și integrarea europeană a țării.

Prioritățile Guvernului Republicii Moldova

Integrarea europeană

Guvernul Republicii Moldova pornește de la premisa că integrarea europeană este un deziderat fundamental al politicii interne și externe a Republicii Moldova. Realizarea plenară a acestui obiectiv va permite ancorarea țării într-un sistem de stabilitate și prosperitate, în care guvernează valorile democratice și respectul pentru libertățile fundamentale ale omului. Totodată asumarea și implementarea cu responsabilitate a angajamentelor care rezultă din parcursul european reprezintă cea mai eficientă modalitate de a realiza modernizarea țării sub aspect politic, economic, social. Or, integrarea europeană înseamnă, în primul rând, transformări interne ale țării. Guvernul Republicii Moldova își propune să depună eforturi susținute pentru promovarea reformelor solicitate atât de societatea moldovenească, cât și de comunitatea internațională în domeniile asigurării libertății mass-media, independenței sistemului judiciar, liberalizării economiei – domenii vitale pentru promovarea veridică a integrării europene a țării. Prin promovarea coerentă a unor politici de europenizare a tuturor aspectelor vieții social-politice și economice a țării și semnarea acordului de asociere la Uniunea Europeană, Guvernul va reuși să transforme Republica Moldova într-o perioadă previzibilă într-o țară eligibilă pentru aderarea la UE.

Reintegrarea țării

Reintegrarea țării este un obiectiv fundamental al Republicii Moldova. Guvernul va intensifica eforturile în vederea identificării unei soluții viabile și durabile a conflictului transnistrean în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și va promova crearea condițiilor de reintegrare reală a regiunii transnistrene în spațiul economic, politic, social și informațional al Republicii Moldova. Europenizarea țării va crea premisele necesare în acest sens. Guvernul susține negocierea condițiilor de soluționare a conflictului în formatul 5+2, în baza principiilor acceptate de principalele forțe politice din Republica Moldova, inclusiv retragerea forțelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova și înlocuirea actualelor forțe de menținere a păcii cu o misiune internațională civilă. Guvernul va promova ample proiecte sociale și de infrastructură în raioanele de est ale Republicii Moldova.

Supremația legii

Guvernul va asigura respectarea principiului separării și independenței puterilor legislativă, executivă și judecătorească; aplicarea uniformă și corectă a legilor și egalității tuturor în fața legii. Guvernul realizează că justiția independentă reprezintă elementul-cheie al statului de drept și al unei guvernări democratice și este instrumentul care trebuie să asigure suportul necesar pentru celelalte reforme. Doar un sistem de drept bine organizat poate asigura atragerea investițiilor, lupta cu corupția, combaterea criminalității și protecția drepturilor omului. Din aceste motive, Guvernul va acorda un rol deosebit edificării statului de drept, implicit prin promovarea unor reforme de ordin structural și procedural în justiție.

Depășirea crizei economico-financiare și asigurarea creșterii economice incluzive

Guvernul va acționa în vederea schimbării paradigmei de dezvoltare a țării de la o economie bazată pe consum la o economie bazată pe investiții, inovații și competitivitate, pentru ca economia națională să creeze locuri de muncă viabile și bine plătite, iar întreaga societate, și fiecare cetățean în parte, să beneficieze de efectele unei creșteri economice robuste, organice și echilibrate.

Politicile economice și financiare vor stimula, vor încuraja și vor susține efortul agenților economici de a produce pentru piața locală și pentru export. Numai o economie competitivă, cu o infrastructură modernă, resurse umane cu un înalt nivel de educație și calificare, un mediu de afaceri prietenos într-o economie stabilă, sub o guvernare competentă, responsabilă și onestă, poate asigura atingerea acestui obiectiv.

Ca prioritate imediată, Guvernul va elabora, în consultare cu mediul de afaceri, societatea civilă, partenerii de dezvoltare și alte părți interesate un program complex de recuperare economică axat pe: consolidarea încrederii în capacitatea instituțiilor statului de a gestiona criza; focusarea măsurilor de stimulare a economiei pe activități cu efect multiplicator; eliminarea blocajului financiar, prin onorarea tuturor obligațiilor bugetare față de agenții economici; promovarea unei politici fiscale prudente și a reformelor menite să reducă cheltuielile publice ineficiente. Programul anticriză va urmări înlăturarea problemelor pe termen scurt și crearea premiselor de creștere economică pe termen lung.

Guvernul va asigura o cooperare eficientă și stabilă cu instituțiile financiare internaționale și alți parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova pentru a consolida cadrul de resurse necesar implementării programului de recuperare economică și dezvoltare incluzivă de lungă durată.

Descentralizarea puterii și asigurarea autonomiei locale

Guvernul va recurge la demontarea „verticalei puterii” și va aplica principiile și normele europene în domeniul administrației publice. Aproximarea Republicii Moldova de Uniunea Europeană se poate produce doar în condițiile unui stat în care structurile puternic ierarhizate sunt înlocuite cu structuri descentralizate, transparente și flexibile, întemeiate pe supremația drepturilor și libertăților civile. Guvernul va asigura corelarea reformei administrației centrale cu cea a administrației locale și transferul de competențe către autoritățile publice locale, inclusiv în domeniul finanțelor publice.

Edificarea statului de drept

a. Protecția drepturilor omului

Obiective de guvernare:

1. Dezvoltarea cadrului legal și instituțional în domeniul drepturilor omului.
2. Redresarea situației în domeniile drepturilor omului considerate problematice pentru Republica Moldova (eradicarea torturii și altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante; libertatea individuală și securitatea persoanei; accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil; dreptul la libera exprimare și accesul la informație etc.).
3. Consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului.

Acțiuni prioritare:

- Reformarea instituțiilor de forță ale statului în vederea eliminării premiselor și practicilor de tortură, maltratare, a măsurilor de reprimare nejustificate, arbitrar și neproporționale;
- Modernizarea mecanismului de investigare a cazurilor de tortură și maltratare;
- Transferarea instituțiilor de detenție provizorie din jurisdicția Ministerului Afacerilor Interne în cea a Ministerului Justiției;
- Reformarea cadrului de instruire continuă a cadrelor pentru instituțiile de forță ale statului;
- Reformarea mecanismului de înregistrare și reînregistrare a organizațiilor necomerciale în vederea asigurării respectării libertății de asociere;
- Includerea studierii drepturilor fundamentale ale omului în programele de studii din învățământul preuniversitar și universitar;
- Stabilirea unui sistem electronic integrat de evidență a plîngerilor din partea cetățenilor;
- Perfecționarea cadrului normativ și instituțional privind cultele religioase, pentru a preveni discriminarea pe criterii confesionale.

b. Reforma justiției

Obiective de guvernare:

1. Instituirea unui sistem judecătoresc caracteristic unui stat cu aspirații europene.
2. Reformarea sistemului judecătoresc și a procuraturii în vederea asigurării unei justiții independente, imparțiale, funcționale și transparente.
3. Sporirea gradului de integritate și de profesionalism al corpului judecătoresc.
4. Asigurarea unui sistem stabil și eficient de finanțare a justiției.

Acțiuni prioritare:

Reformarea sistemului de autoadministrare și organizare judecătorească

- Modificarea structurii Consiliului Superior al Magistraturii prin crearea unui consiliu bicameral, compus din camera procurorilor și camera judecătorilor;
- Reconsiderarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de numire a judecătorilor;
- Stabilirea criteriilor clare și transparente de selectare, numire și promovare a judecătorilor;
- Modificarea procedurii de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești și modificarea competențelor acestora;
- Lichidarea instanțelor economice cu preluarea competențelor acestora de către instanțele de drept comun cu specializarea pe colegii/secțiuni după caz;
- Modificarea criteriilor de selectare a judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție, prin revizuirea cenzului de vîrstă și de vechime.

Reformarea sistemului de administrare și înfăptuire a justiției

- Reformarea sistemului de finanțare a justiției și raportarea bugetului sistemului judecătoresc la PIB;
- Finanțarea adecvată a sistemului judecătoresc în vederea asigurării independenței acestuia și accesului tuturor la justiție;
- Reformarea sistemului de administrare a finanțelor și resurselor din cadrul sistemului judecătoresc și procuraturii;
- Optimizarea coraportului dintre numărul judecătorilor în instanțele de fond și cele superioare în vederea asigurării funcționării eficiente a sistemului judiciar și respectării termenului rezonabil în examinarea cauzei;
- Instituirea funcției de secretar general al instanței de judecată care va fi ordonatorul de credite al instanței și va fi responsabil integral pentru administrarea resurselor și care nu va avea atribuție nemijlocită la procesul de înfăptuire a justiției;
- Modificarea procedurii de constituire a completelor de judecată pentru asigurarea stabilității acestora;
- Instituirea unui mecanism transparent și eficient de distribuire aleatorie a cauzelor în instanțele de judecată;
- Instituirea unui sistem de publicitate a hotărârilor și a dosarelor;
- Modificarea statutului, atribuțiilor grefierului în asemenea mod încât acesta să dispună de largi atribuții procesuale și care trebuie să preia cea mai mare parte a procesului de administrare a justiției.
- Responsabilizarea reală a magistraților și procurorilor pentru comiterea actelor de corupție și adoptarea de hotărâri vădit ilegale, prin instituirea unui mecanism legal și transparent de sancționare;
- Reformarea sistemului de executare a hotărârilor judecătorești prin instituirea sistemului de executori judecătorești privați și adoptarea unui nou cod de executare, cu un minimum de proceduri;
- Perfecționarea cadrului legal și promovarea căilor alternative de realizare a justiției (arbitraj, mediere).

Reformarea procuraturii

- Definirea clară a competențelor și a rolului Procuraturii, demilitarizarea acesteia și acordarea statutului de magistrat procurorilor;
- Modificarea procedurii de numire și destituire a procurorului general, prin excluderea posibilității numirii acestuia pe criterii politice;
- Instituirea unui mecanism transparent și eficient de acces în funcție al procurorilor și promovare a acestora.

Reformarea legislației procedurale

- Reformarea procedurii penale, civile și de contencios administrativ;
- Instituirea unor mecanisme legale ce ar garanta stabilitatea hotărârilor judecătorești;
- Limitarea aplicării căilor extraordinare de atac pentru a impune în practică respectarea principiului securității raporturilor juridice;
- Reformarea instituțiilor avocaturii și acordării asistenței juridice garantate de stat.

Reformarea instituțiilor de forță ale statului

- Reformarea Ministerului Afacerilor Interne prin descentralizarea structurii acestuia;
- Reformarea Serviciului de Informații și Securitate și desecritizarea arhivelor SIS în condițiile legii;
- Reformarea Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

c. Consolidarea sistemului național de integritate și de luptă împotriva corupției

Obiective de guvernare:

1. Crearea unui sistem instituțional eficient de prevenire și combatere a corupției în sistemul public.
2. Optimizarea sistemului de achiziții publice.
3. Crearea mecanismului de cooperare între autoritățile publice, societatea civilă și partenerii de dezvoltare pentru reducerea fenomenului de corupție.

Acțiuni prioritare:

- Modificarea cadrului legislativ-normativ și instituțional actual în vederea diminuării coruptibilității acestuia;
- Reducerea poverii birocratice pentru mediul de afaceri în vederea diminuării spațiului pentru corupție;
- Eficientizarea sistemului declarațiilor de avere și de interese pentru deținătorii funcțiilor publice și a controlului acestora;
- Întărirea responsabilității personale a deținătorilor funcțiilor publice prin introducerea contractelor de performanță, precum și asumarea de către demnitari a responsabilității pentru cazurile grave de corupție din instituțiile statului în care își desfășoară activitatea până la demisia din funcție;
- Consolidarea capacității Curții de Conturi în calitate de instituție supremă de audit a utilizării finanțelor publice, asigurarea mecanismului de valorificare a rezultatelor acesteia;
- Interzicerea secretizării contractelor încheiate de către instituțiile statului și firmele cu capital majoritar de stat;
- Formarea unui corp al funcționarilor publici profesional, integru și motivat pentru calitatea activităților desfășurate;
- Modificarea Legii Procuraturii, prin care procurorii ar fi obligați să se autosesizeze sau să sesizeze alte organe de drept în urma materialelor difuzate de presă care conțin informații (fapte, declarații, afirmații) despre infracțiuni, inclusiv despre corupție, protecționism, conflict de interese;
- Asigurarea transparenței achizițiilor publice, concurenței și combaterea concurenței neloiale în domeniul achizițiilor publice;
- Asigurarea transparenței în procesul deetatăzării proprietății publice și utilizării mijloacelor obținute, inclusiv în investigarea tranzacțiilor anterioare în acest domeniu.

d. Liberalizarea spațiului mediatic și garantarea libertății de exprimare

Obiective de guvernare:

1. Armonizarea cadrului juridic ce reglementează activitatea mass-media, cu normele și standardele europene.
2. Asigurarea libertății editoriale și profesionalizarea Instituției Publice Naționale a Audiovizualului (IPNA) Compania „Teleradio-Moldova”. Eliminarea imixtiunilor politicului în activitatea Consiliului de Observatori al IPNA „Teleradio-Moldova”.
3. Asigurarea autonomiei Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) în realizarea misiunii sale de reprezentant și garant al interesului public.
4. Crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea mass media.
5. Integrarea Republicii Moldova în spațiul informațional european.

Acțiuni prioritare:

- Deideologizarea audiovizualului public prin depolitizarea Consiliului Coordonator al Audiovizualului și neadmiterea numirii pe criterii politice a membrilor Consiliului de Observatori al IPNA „Teleradio-Moldova”;
- Asigurarea transparenței procesului de acordare și retragere a frecvențelor de emisie prin publicarea obligatorie a anunțurilor despre concursurile de acordare a frecvențelor de emisie în presa națională și stabilirea termenelor rezonabile pentru pregătirea dosarelor de participare la concursul pentru obținerea licenței de emisie;
- Elaborarea Concepției de dezvoltare a pieței mediatică din Republica Moldova;
- Elaborarea Concepției de dezvoltare a audiovizualului în Republica Moldova și a legilor privind activitatea serviciilor publice ale audiovizualului în conformitate cu recomandările și practicile internaționale;
- Elaborarea Legii privind Libertatea de Exprimare ce ar prevedea mecanisme de neadmitere a imixtiunilor politicului în activitatea serviciilor publice ale audiovizualului și abrogarea Legii presei;
- Stabilirea unui cadru fiscal preferențial pentru mass-media;
- Liberalizarea pieței mass-media autohtone;
- Însprirea sancțiunilor pentru îngădirea accesului la informație și neoferirea informațiilor de interes public în termenele stabilite de lege.

e. Consolidarea societății civile și cooperarea cu sectorul public

Obiective de guvernare:

1. Crearea cadrului legal adecvat dezvoltării societății civile ca mediator al intereselor cetățenilor și partener al autorităților publice în procesul de politici publice.
2. Crearea condițiilor pentru asigurarea durabilității financiare a organizațiilor neguvernamentale.
3. Crearea cadrului instituțional pentru colaborarea eficientă între autoritățile publice și societatea civilă.

Acțiuni prioritare:

- Ajustarea cadrului legal ce reglementează activitatea organizațiilor necomerciale la normele internaționale;
- Completarea cadrului legal ce reglementează cooperarea între stat și societatea civilă;
- Instituționalizarea participării organizațiilor societății civile în procesul de formulare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor publice, inclusiv prin crearea unor mecanisme clare și eficiente de consultare și participare în procesul de luare a deciziilor;
- Reformarea cadrului legal cu privire la filantropie și sponsorizare în vederea asigurării durabilității organizațiilor neguvernamentale și creșterii nivelului de independență a lor;
- Crearea cadrului legal necesar pentru „comenzile sociale” pentru ONG-uri în vederea realizării unor servicii și activități de interes comunitar;
- Crearea unui mecanism eficient pentru implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a societății civile;
- Dezvoltarea conceptului asociațiilor profesionale pentru promovarea intereselor diferitelor grupuri sociale prin implicarea acestora în elaborarea și monitorizarea politicilor publice, cooperarea cu autoritățile publice de resort.

Politici economice și financiare

a. Mediul de afaceri

Obiective de guvernare:

1. Eliminarea constrângerilor de ordin administrativ în mediul de afaceri.
2. Demonopolizarea pieței interne și eliminarea practicilor anticoncurențiale în tranzacțiile comerciale.
3. Asigurarea creșterii gradului de credibilitate între sectorul public și cel privat și garantarea dreptului asupra proprietăților și investițiilor private.
4. Asigurarea condițiilor pentru finanțarea mediului de afaceri la un cost rezonabil; stimularea dezvoltării pieței de capital.

Acțiuni prioritare:

- Dinamizarea reformei regulatorii, creșterea transparenței sistemului de autorizare a afacerii prin reducerea numărului de domenii supuse autorizării/licențierii, diminuarea restricțiilor la import-export și debirocratizarea procedurilor administrative de autorizare, în special în domeniul construcțiilor;
- Consolidarea capacității instituționale a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței în vederea sporirii eficienței și responsabilității sale publice;
- Asigurarea unei competiții oneste pe piețele unde există companii monopoliste sau care au o poziție dominantă pe piață și încurajarea intrării noilor companii pe aceste piețe;
- Diminuarea prezenței statului în sectoarele cu grad înalt de concurență, în special prin de-etatizarea cotei statului în companiile din asemenea sectoare;
- Analiza impactului de reglementare (AIR) a fiecărui proiect de act normativ nou care se referă la activitatea de afaceri și asigurarea funcționării unei platforme veritabile de dialog public-privat în cadrul AIR;
- Intensificarea dialogului sectorial cu asociațiile de business în vederea încurajării elaborării în comun a unor strategii sectoriale cu obiective clare și corelate cu planurile reale de dezvoltare ale companiilor din sector;
- Optimizarea sistemului de inspecții și control, limitarea gradului și modalităților de intervenție abuzivă și nefondată a statului în activitatea întreprinderilor;
- Implementarea principiului „ghișeu unic” pentru raportarea statistică și financiară, acordarea autorizațiilor și serviciilor la nivel de administrație publică centrală și locală, precum și pentru efectuarea operațiunilor import-export;
- Implementarea graduală a principiului declarativ pe propria răspundere în lansarea și dezvoltarea afacerilor;
- Stimularea convertirii economiilor în mijloace de investire prin diversificarea și dezvoltarea instrumentelor și instituțiilor financiare pe piața de capital, inclusiv dezvoltarea ipotecii;
- Dezvoltarea relațiilor de parteneriat dintre stat și organismele financiare internaționale pentru atragerea liniilor de creditare și garantare a investițiilor.

b. Politici de competitivitate și dezvoltarea IMM

Obiective de guvernare:

1. Promovarea dezvoltării tehnologice a întreprinderilor.

2. Creșterea gradului de flexibilitate a pieței forței de muncă și asigurarea unor resurse umane competente pentru economie.
3. Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru activitatea întreprinderilor.
4. Asigurarea condițiilor de dezvoltare a unei economii bazate pe cunoaștere.

Acțiuni prioritare:

- Liberalizarea cadrului fiscal aferent importului de echipament tehnologic;
- Simplificarea regimului de certificare industrială a echipamentului industrial importat care corespunde standardelor internaționale și europene de securitate industrială;
- Acordarea de granturi guvernamentale pentru cercetări și inovații cu aplicație practică pentru sporirea eficienței utilizării energiei și resurselor naturale;
- Modificarea politicii de stat de susținere a cercetării tehnologice pentru a asigura accesul liber al tuturor entităților inovatoare la resursele bugetare acordate pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovații;
- Încurajarea integrării întreprinderilor în rețelele și lanțurile tehnologice internaționale și introducerea unor practici moderne de management industrial;
- Susținerea întreprinderilor în participarea la programe și inițiative europene în domeniul calității și în obținerea standardelor de calitate ISO;
- Instituirea unui dialog consistent între guvern, instituții de învățământ și întreprinderi pentru adaptarea curriculumului la noile necesități și standarde pe piața muncii, ajustarea acestuia la exigențele economiei bazate pe cunoaștere;
- Crearea pe lângă universități a parcurilor inovatoare pentru derularea programelor de cercetare aplicativă executate la comanda întreprinderilor;
- Stimularea conectării studenților și cadrelor didactice din Republica Moldova la circuitul academic internațional și facilitarea participării managerilor la programele europene și internaționale de instruire și schimb de experiență;
- Susținerea creării unei rețele de parcuri industriale sub egida administrației publice locale, în special în zonele adiacente frontierei pentru încurajarea integrării întreprinderilor în lanțurile tehnologice internaționale;
- Simplificarea și ieftinirea procedurilor de conectare a obiectivelor industriale la rețelele și utilitățile publice;
- Facilitarea coordonării strategiilor de dezvoltare și cooperării orizontale și verticale la nivelul ramurilor industriale, inclusiv a cooperării între întreprinderile mari și IMM-uri;
- Capitalizarea fondului de garantare a creditelor pentru IMM-uri;
- Facilitarea accesului IMM-urilor la serviciile publice realizate în prezent de administrația publică locală (de exemplu, salubritatea teritoriului, întreținerea fondului locativ, iluminat public etc.)

c. Politica bugetar-fiscală și gestionarea finanțelor publice

Obiective de guvernare:

1. Stabilizarea bugetului public național, crearea unui cadru bugetar-fiscal previzibil și menținerea deficitului bugetar la un nivel rezonabil.
2. Promovarea politicii fiscal-bugetare orientate spre creșterea economică durabilă/incluzivă, prin reducerea ponderii consumului public și majorarea investițiilor publice productive.
3. Asigurarea echității în repartizarea finanțelor publice, reducerea poverii fiscale și simplificarea sistemului de impozite și taxe.

Acțiuni prioritare:

- Reluarea negocierilor cu Fondul Monetar Internațional, cu alte instituții financiare internaționale și țări donatoare pentru a obține asistența externă în condiții avantajoase pentru finanțarea deficitului bugetar și implementarea programului de recuperare economică;
- Corelarea politicilor bugetar-fiscale, monetar-creditare, valutare, investiționale și comerciale în scopul asigurării dezvoltării robuste a sistemului economico-financiar; reducerea ponderii Bugetului Public Național în PIB până la 35%;
- Perfecționarea sistemului de prognozare a veniturilor și cheltuielilor bugetare pentru eliminarea practicii de modificare a bugetului anual de nenumărate ori pe parcursul anului;
- Neadmiterea blocării plăților din buget public național în vederea sporirii siguranței financiare a bugetului și păstrării banilor contribuabililor în circuitul lor economic;
- Perfecționarea mecanismelor de administrare a TVA și accizelor, dinamizarea procedurilor de restituire a acestora din bugetul de stat;
- Utilizarea bugetului pe programe și sporirea flexibilității cheltuielilor bugetare în contextul cadrului de cheltuieli pe termen mediu (3 ani) la nivel central și la nivel local;
- Asigurarea stabilității, previzibilității și transparenței politicii și procedurilor fiscale aplicate față de contribuabili prin adoptarea și aplicarea Codului de proceduri fiscale și a Codului de proceduri vamale;
- Evaluarea și reducerea continuă a veniturilor quasifiscale la buget, provenite din prestarea serviciilor contra plată de către instituțiile publice; implementarea etapei a treia a reformei de reglementare a cadrului de afaceri („Ghilotina-3”);
- Neadmiterea scutirii unor răuplatnici de plăți obligatorii față de bugetul public național, fapt ce atentează la libera concurență și dezavantajează agenții economici și persoanele fizice oneste, care și-au onorat obligațiile fiscale conform legislației în vigoare;
- Excluderea plăților percepute de la întreprinderi pentru crearea fondurilor specializate și utilizarea unor mecanisme transparente de susținere prin subvenții;
- Implementarea generalizată a sistemului de declarare fiscală prin utilizarea tehnologiilor informaționale (e-declarații), astfel încât cel puțin 60% din declarații fiscale să fie depuse prin internet;
- Creșterea capacității de administrare fiscală și colectare a impozitelor și taxelor, astfel încât ponderea veniturilor fiscale în cadrul veniturilor bugetare totale să crească continuu;
- Examinarea posibilității de introducere a cotei unice la impozitul pe venitul persoanelor fizice și juridice;
- Asigurarea eficienței, transparenței și responsabilității în utilizarea resurselor financiare publice, inclusiv în domeniul achizițiilor publice;
- Orientarea mijloacelor încasate din dețatizarea activelor din proprietate publică spre investiții în infrastructura socială și economică;
- Stabilirea unor principii clare în redistribuirea veniturilor de la bugetul de stat spre bugetele unităților teritorial-administrative, eliminând subiectivismul politic.

d. Politici agroindustriale

Obiective de guvernare:

1. Asigurarea securității alimentare a țării, creșterea exporturilor de produse agroalimentare și echilibrarea balanței comerciale agricole prin sporirea competitivității în sectorul agricol.

2. Armonizarea sistemului național de standarde și reglementări tehnice cu cele ale UE în asigurarea inofensivității alimentare.
3. Eficientizarea sistemului de subvenționare a agriculturii și promovarea programelor multianuale.
4. Repunerea activelor din sectorul agricol în circuitul economic și asigurarea accesului investitorilor la aceste active.
5. Creșterea calității capitalului uman în agricultură prin stimularea instituțiilor de extensiune agricolă.
6. Stoparea degradării resurselor funciare prin modernizarea și extinderea sistemului de îmbunătățiri funciare.

Acțiuni prioritare:

- Promovarea creșterii economice în domeniul agriculturii și industriei alimentare în baza principiului de diversitate/diferențiere a tuturor produselor;
- Promovarea politicilor stabile orientate spre piață și comerț pentru a asigura un mediu favorabil pentru dezvoltarea afacerilor și stimularea investițiilor de-a lungul lanțului agroalimentar;
- Stimularea modernizării sectorului agrar în vederea înzestrării tehnice a entităților agricole, extinderii sistemelor eficiente de irigație, optimizării structurii înființărilor agricole și extinderii spectrului de culturi agricole cultivate în țară, creării unităților de aprovizionare cu input-uri moderne și calitative pentru agricultură și celor de colectare a produselor agricole;
- Promovarea produselor cu randamente și calitate ridicată obținute, inclusiv prin extinderea producțiilor ecologice;
- Susținerea dezvoltării zootehniei și creșterea ponderii acesteia în totalul producției agricole;
- Promovarea activă a exporturilor de produse agricole cu valoare adăugată înaltă prin aplicarea tehnicilor de marketing orientate spre conectarea cumpărătorilor internaționali cu producătorii locali;
- Eliminarea tuturor barierelor la exportul produselor agricole și diminuarea complexității procedurilor de export a produselor agricole și agroalimentare;
- Susținerea procesului de îmbunătățire a infrastructurii postrecoltare, a perfecționării infrastructurii de marketing, implementării unui sistem de informare asupra piețelor;
- Armonizarea reglementărilor tehnice în domeniul agroalimentar cu standardele europene prin elaborarea și perfectarea și aprobarea normelor sanitare și fitosanitare;
- Stimularea implementării sistemelor moderne de management al calității (ISO 9001, HACCP, GlobalGAP);
- Susținerea creării sistemului de laboratoare de încercări pentru evaluarea conformității produselor alimentare destinate pieței interne și exportului comunitar, precum și racordarea acestora la standardele și normele europene;
- Creșterea sprijinului pentru agricultură și formelor de susținere a agricultorilor prin facilitarea accesului producătorilor agricoli la sistemul de subvenționare pentru produsele care contribuie la îmbunătățirea balanței comerciale agricole;
- Susținerea accesului producătorilor agricoli la proiectele investiționale finanțate din fondurile europene, prin asigurarea de la bugetul de stat a sumelor necesare cofinanțării;
- Extinderea accesului la servicii de irigare;
- Eficientizarea mecanismului de asigurare subvenționat a riscurilor producătorilor agricoli, în special pentru producerea culturilor agricole cu valoare adăugată înaltă;
- Liberalizarea și dezvoltarea pieței funciare;
- Susținerea pregătirii profesionale a fermierilor prin intermediul funcționării mai eficiente a rețelei actuale de extensiune rurală, asigurării accesului fermierilor la instruire pe întreg

teritoriul țării și înființării centrului național de instruire pentru formarea continuă a consultanților și instruirea producătorilor agricoli și antreprenorilor rurali;

- Consolidarea cooperării cu organizațiile de profil din sector și partenerii de dezvoltare, inclusiv în cadrul consiliilor de produse;
- Susținerea și stimularea de către stat a activităților de conservare a solului, inclusiv prin crearea sistemului informațional computerizat al calității solurilor;
- Stimularea activităților științifico-inovaționale în scopul creării noilor soiuri și hibrizi de plante, rase de animale înalt productive, aplicării tehnologiilor avansate agricole și de procesare a materiei prime;
- Modernizarea procesului de pregătire și perfecționare a cadrelor cu studii superioare și medii din sectorul agroindustrial și racordarea conținutului și calității studiilor la cerințele pieței.

e. Infrastructură și transport

Obiective de guvernare:

1. Liberalizarea și dezvoltarea piețelor de transport și comunicații.
2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport, în special a infrastructurii drumurilor, și conectarea la rețelele paneuropene.
3. Sporirea securității traficului rutier și reducerea numărului de accidente rutiere.
4. Asigurarea securității energetice și promovarea eficienței energetice în toate sectoarele economiei.
5. Crearea infrastructurii de comunicații integrate și eficiente, orientate spre creșterea competitivității economiei naționale și asigurarea accesului tuturor categoriilor de utilizatori la serviciile societății informaționale.

Acțiuni prioritare:

Politici și infrastructură de transport

- Implementarea procedurilor de consultare a transportatorilor în procesul de formulare a politicilor în domeniul transportului, precum și de stabilire a priorităților de construcție și reparație a drumurilor;
- Asigurarea continuității investițiilor capitale pe termen mediu și contribuirea la creșterea capacităților financiare a autorităților locale, în special în vederea menținerii rețelelor locale de drumuri;
- Consolidarea capacităților Fondului Rutier și creșterea ponderii lui în PIB până la cel puțin 1,2%, inclusiv prin vărsarea împrumuturilor și a granturilor oferite de guvernele statelor străine, donatorilor și programelor internaționale;
- Stimularea și direcționarea investițiilor în construcția coridoarelor de transport internaționale moderne, în special a coridorului IX paneuropean;
- Promovarea parteneriatului public privat în reabilitarea, modernizarea, construcția și menținerea infrastructurii de transport, inclusiv prin oferirea posibilității de concesionare a lucrărilor publice către companii internaționale care pot să asigure finanțarea unor proiecte de infrastructură de calitate cu posibilitatea prelevării ulterioare de plăți pentru utilizarea infrastructurii;
- Creșterea securității traficului rutier prin implementarea tehnologiilor moderne de întreținere și reparație a drumurilor și asigurarea respectării regulilor de circulație, inclusiv prin introducerea sistemelor moderne de gestionare a traficului rutier;
- Reabilitarea și electrificarea căilor ferate și racordarea la ecartamentul european, în mod prioritar a porțiunii Chișinău-Ungheni;

- Liberalizarea și dezvoltarea concurenței pe piața serviciilor de transport feroviar;
- Crearea unei piețe libere a serviciilor aeriene, demonopolizarea serviciilor de deservire și atragerea companiilor aeriene low-cost (cu preț redus la biletele la avion);
- Stimularea și susținerea operatorilor aerieni în scopul valorificării oportunităților de transformare a aeroporturilor internaționale în hub-uri regionale.

Asigurarea securității și eficienței energetice

- Diversificare surselor de aprovizionare cu energie primară:
  - În domeniul gazelor naturale: asigurarea creării stocurilor de rezervă și interconexiunilor alternative cu țările vecine în baza unor studii de fezabilitate;
  - În domeniul energiei electrice: stimularea investițiilor în restabilirea și modernizarea liniilor de interconexiune cu Ucraina; extinderea capacității de interconexiune cu România;
  - Creșterea capacităților proprii de generare a energiei electrice prin stimularea investițiilor în modernizarea celor existente și în proiectele green-field;
  - Acordarea suportului pentru identificarea metodelor alternative de producere a energiei prin promovarea proiectelor de investiții în energia regenerabilă.
- Susținerea modernizării sistemului energetic în vederea utilizării eficiente a resurselor energetice și reducerii intensității energetice a economiei, în special în domeniul agriculturii;
- Promovarea conservării energiei, în special prin elaborarea și susținerea financiară a programelor de reabilitare termică a clădirilor;
- Integrarea Republicii Moldova în piața de energie a UE, prin corelarea politicilor, armonizarea reglementărilor în domeniul energetic, aderarea la organizațiile specializate europene și atragerea investițiilor europene în sector;
- Consolidarea capacității instituționale a autorității de reglementare în domeniul energetic; asigurarea transparenței și a bunei guvernări în sectorul energetic.

Tehnologii informaționale și de comunicații (TIC)

- Integrarea politicilor din domeniul TIC în strategiile de dezvoltare naționale, inclusiv revederea Strategiei naționale „Moldova Electronică” în baza celor mai bune practici internaționale și susținerea implementării serviciilor electronice în diverse sectoare și domenii, în special în administrația publică centrală și locală (e-guvernare: cel puțin 85% din angajații administrației publice vor folosi computere / 80% dintre aceștia vor folosi Internet-ul), în sistemul educațional și în sistemul public de sănătate orientate spre satisfacerea necesităților și îmbunătățirea calității vieții cetățeanului;
- Crearea unui cadru instituțional și legal coerent și predictibil (inclusiv a centrului E-Guvernare) pentru dezvoltarea Societății Informaționale, a mecanismelor de autentificare și autorizare, crearea condițiilor pentru creșterea atractivității investiționale în domeniu;
- Dezvoltarea și/sau asimilarea de standarde, norme și metodologii, care să asigure în mod unitar proiectarea, realizarea, implementarea și operarea serviciilor publice informatizate, prin care se vor asigura interoperabilitatea acestora;
- Susținerea dezvoltării infrastructurii de telecomunicații și, în special, a infrastructurii de comunicații electronice de bandă largă (atingerea nivelului de 20% al accesului în bandă largă), ce ar permite fiecărui cetățean să aibă acces la beneficiile societății informaționale prin asigurarea accesului necondiționat la infrastructură (45% din gospodării vor avea computer / 55% din populație va avea acces la Internet), inclusiv la bucla locală și încurajarea operatorilor alternativi; asigurarea acoperirii naționale, în special în zonele rurale (90%-rata penetrării telefoniei mobile);

- Implementarea și asigurarea mecanismelor de funcționare al Serviciului Universal;
- Susținerea dezvoltării infrastructurii TIC în învățământul public de toate nivelele prin implementarea de metode noi de predare și învățare (e-instruire, e-educație) orientate spre societatea bazată pe cunoaștere; acordarea posibilității de a comunica interactiv cu profesori și studenți din toată lumea; facilitarea și accelerarea accesului la informații noi; includerea activă în Programul cadru european FP-7;
- Susținerea conservării patrimoniului cultural, prin digitalizarea acestuia și asigurarea accesului cetățenilor la el;
- Crearea platformei pentru introducerea votului electronic și susținerea formelor de democrație participativă prin sisteme electronice, indiferent de locul în care cetățeanul se află în momentul desfășurării alegerilor;
- Sporirea independenței și capacității instituționale a autorității de reglementare în domeniul TIC.

Administrație responsabilă și eficientă

a. Reforma administrației publice centrale

Obiective de guvernare:

1. Restructurarea profundă a administrației publice centrale în vederea creării unui cadru instituțional eficient, funcțional și durabil, dedicat supremației legii și acordării unor servicii publice calitative populației.
2. Asigurarea unui proces decizional transparent, echitabil, eficace și eficient.
3. Modernizarea serviciilor publice prin reducerea birocrăției, eficientizarea și îmbunătățirea calității serviciilor cu impact pozitiv maxim asupra cetățenilor.
4. Dezvoltarea unui serviciu public meritocratic, format din funcționari publici recrutați, evaluați și promovați în baza calităților profesionale și performanței în îndeplinirea sarcinilor de serviciu.
5. Desconcentrarea serviciilor publice și restabilirea oficiului teritorial al Guvernului.

Acțiuni prioritare:

Restructurarea instituțională

- Restructurarea ministerelor, agențiilor și altor instituții subordonate Guvernului în vederea lichidării autorităților publice cu un grad redus de eficiență, optimizării activităților funcționale și reducerii cheltuielilor administrative;
- Continuarea procesului de reorganizare internă a autorităților administrative centrale în baza clarificării obiectivelor și evaluării resurselor disponibile autorității, în conformitate cu planul de dezvoltare instituțională;
- Reglementarea organizării și procedurilor administrative conform bunelor practici europene de descentralizare și desconcentrare, prin adoptarea unor noi acte legislative și normative cu privire la administrația publică centrală și procedurile administrative.
- Legiferarea instituției reprezentantului Guvernului în teritoriu, reglementând modalitatea numirii, activității și destituirii din funcție, funcțiile și atribuțiile, precum și raporturile cu autoritățile publice locale autonome;
- Reglementarea legislativă a raporturilor, drepturilor și obligațiilor autorităților publice locale și serviciile desconcentrate în teritoriu.

Reformarea procesului decizional

- Asigurarea transparenței în procesul decizional, inclusiv prin publicarea tuturor proiectelor de decizii pe paginile Internet ale autorităților administrative centrale;
- Instituționalizarea unei platforme de dialog și consultare a societății civile în formularea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice, în cadrul unui mecanism diversificat de instrumente (conferințe, mese rotunde, seminare, ședințe, afișări pe pagini web ale autorităților administrative centrale, analize și sondaje comune);
- Asigurarea accesului cetățenilor la informații publice, reducerea birocrăției și a cheltuielilor administrative prin aplicarea instrumentelor de guvernare electronică, inclusiv prin dezvoltarea paginilor Internet ale autorităților administrative centrale și locale și informatizarea serviciilor publice;
- Dezvoltarea și implementarea sistemelor de circulație a documentelor și actelor normative, inclusiv prin introducerea sistemelor de înregistrare, distribuire și monitorizare electronică a documentelor, precum și prin îmbunătățirea procesului de gestionare a petițiilor;

- Introducerea graduală a obligativității efectuării analizei ex-ante a impactului înainte de adoptarea politicilor publice și sporirea capacităților funcționarilor publici de a efectua astfel de analize;
- Îmbunătățirea instrumentelor de colectare și diseminare a datelor cu privire la principalii indicatori pentru monitorizarea și evaluarea strategică a politicilor naționale, inclusiv prin publicarea statisticilor și bazelor de date a cercetărilor statistice;
- Sporirea consecvenței în procesul decizional, a gradului de corelare a politicilor publice și resurselor bugetare prin introducerea bugetelor pe programe;
- Consolidarea capacităților de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor în ministerele de ramură și promovarea înțelegerii procesului de planificare strategică în mediul societății civile.

Modernizarea serviciilor publice

- Efectuarea unei analize ample a serviciilor publice prestate de autoritățile administrative centrale, identificarea serviciilor publice cu impact maxim asupra păturilor vulnerabile și a agenților economici;
- Elaborarea și implementarea unui program de reformare complexă a serviciilor publice;
- Introducerea standardelor minime de calitate pentru serviciile publice și a sistemului de indicatori de monitorizare/evaluare a calității lor, precum și a instrumentelor de depunere a reclamațiilor cu privire la serviciile publice prestate sub standard;
- Dezvoltarea metodologiei pentru stabilirea transparentă și echitabilă a tarifelor pentru serviciile publice, precum și introducerea reguletoarelor (instituțiilor specializate) independente de calculare a tarifelor respective;
- Crearea Registrului de stat al serviciilor publice în conformitate cu experiența existentă a statelor cu o democrație avansată.

Reformarea serviciului public

- Separarea funcției publice de funcțiile cu caracter administrativ, conform legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- Creșterea calității în administrația publică prin aplicarea inechivocă a practicii de angajare prin concurs a funcționarilor publici, instituționalizarea unui sistem de recrutare, evaluare și promovare în bază de merit și competențe, precum și prin pedepsirea funcționarilor pentru performanțe proaste și comportament neonest;
- Adoptarea grilei noi de clasificare și gradare a funcțiilor publice, precum și reformarea sistemului de salarizare a funcționarilor publici în conformitate cu noua grilă, în vederea motivării și remunerării în funcție de competență și responsabilitate;
- Instruirea regulată și calitativă a funcționarilor publici, managerilor în administrația publică, precum și a angajaților cu funcții tehnice și administrative. Reformarea Academiei de Administrație Publică în vederea specializării acesteia în domeniul perfecționării funcționarilor publici și altor angajați în administrația publică centrală și locală;
- Liberalizarea serviciilor de perfecționare a funcționarilor publici prin oferirea accesului sectorului de afaceri și a celui neguvernamental la prestarea acestor servicii;
- Îmbunătățirea politicii de cadre prin consolidarea capacităților unităților de resurse umane și implementarea registrului electronic al funcțiilor publice la nivel național și local.

b. Decentralizare și autonomie locală

Obiective de guvernare:

1. Dezvoltarea cadrului legal, normativ și instituțional corespunzător principiilor descentralizării și autonomiei locale.
2. Asigurarea transferului de competență către autoritățile publice locale și întărirea capacității lor administrative.
3. Fortificarea autonomiei financiare și patrimoniale a autorităților publice locale.

Acțiuni prioritare:

- Crearea grupurilor de lucru sectoriale și multidisciplinare cu implicarea potențialului academic și ONG-urilor în scopul ajustării cadrului legal la prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale, Legii privind descentralizarea administrativă și Legea administrației publice locale. Elaborarea și adoptarea unui pachet legislativ privind statutul municipiului Chișinău;
- Elaborarea și aprobarea strategiilor de descentralizare sectoriale;
- Adoptarea Legii garanțiilor financiare și Legii insolvabilității autorităților publice în scopul diversificării instrumentelor financiare și creșterii responsabilității APL;
- Elaborarea unor criterii credibile și juste (mărimea teritoriului administrat, numărul populației, resurselor financiare locale, veniturile medii pe cap de locuitor) care ar stabili numărul populației cuprins într-o comună pentru administrarea domeniului public local;
- Asigurarea dreptului autorităților publice locale de a-și stabili statele de personal și organigrama în anumite limite bugetare și eliminarea implicării autorităților centrale în acest proces;
- Obligarea prin lege a autorităților centrale și raionale de a consulta opinia colectivităților locale (asociațiile lor) la adoptarea actelor normative care vizează drepturile și interesele lor;
- Definitivarea procesului de separare a funcțiilor administrației centrale de funcțiile administrațiilor raionale, prin mecanismele descentralizării și desconcentrării serviciilor publice;
- Revizuirea rolului și atribuțiilor organelor de control în raport cu APL în vederea limitării amestecului lor în activitatea APL;
- Reformarea sistemului finanțelor publice locale, în conformitate cu principiile constituționale și standardele europene privind autonomia locală ;
- Eliminarea mobilului politic în alocarea mijloacelor bugetare pentru investiții autorităților locale;
- Perfecționarea conținutului legilor și actelor normative pentru împrumuturile publice la nivel local;
- Revizuirea cadrului legal sectorial și corelarea lui cu Codul Civil și Legea APL la capitolul sistemul de administrație publică locală și proprietate municipală;
- Transferarea competențelor decizionale depline privind administrarea patrimoniului local către APL;
- Elaborarea normelor metodologice de evidență a patrimoniului local, prin crearea unui registru unitar și general al proprietății municipale;
- Crearea sistemului informațional integrat al administrației publice centrale și locale;
- Reforma funcției publice la nivel local/municipal/raional, prin delimitarea persoanelor alese politic de funcționarii recrutați pe bază de concurs;
- Asigurarea stabilității funcției publice și valorificarea experienței individuale, garantarea realizării drepturilor și obligațiilor angajaților autorităților publice locale, pe baze de profesionalism și performanță;
- Transferarea competențelor privind contractarea construcțiilor neautorizate către APL și asigurarea prin lege a unor pârghii efective în domeniu;
- Asigurarea dreptului autorităților locale la asociere.

c. Dezvoltare locală și regională echilibrată

Obiective de guvernare:

1. Încurajarea inițiativei la nivel local/regional și promovarea culturii de cooperare între autoritățile publice centrale și locale.
2. Reducerea dezechilibrelor regionale de dezvoltare prin implementarea proiectelor de investiții și stimularea creșterii în regiunile defavorizate.
3. Dezvoltarea regională echilibrată prin asigurarea consecvenței între politicile naționale sectoriale și politicile de dezvoltare locală.

Acțiuni prioritare:

- Constituirea agențiilor de dezvoltare regională și asigurarea funcționalității tuturor instituțiilor în regiunile de dezvoltare Nord, Centru, Sud;
- Adoptarea și implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională și a strategiilor regionale de dezvoltare pentru regiunile Nord, Centru și Sud, în vederea îmbunătățirii planificării teritoriale și localizării investițiilor;
- Instituționalizarea mecanismului de finanțare a dezvoltării regionale de la bugetul de stat prin Fondul Național de Dezvoltare Regională;
- Implementarea, începând cu 2011, a politicii de dezvoltare regională în UTA Găgăuzia și Transnistria, în conformitate cu Legea privind dezvoltarea regională;
- Asigurarea utilizării eficiente și economice a fondurilor direcționate spre proiecte regionale în conformitate cu deciziile de finanțare ale autorităților împuternicite și cu respectarea standardelor de contabilitate, inclusiv prin publicarea rapoartelor contabile centralizate;
- Facilitarea și susținerea autorităților publice locale în aplicarea pentru finanțare din programele europene de cooperare transfrontalieră și alte fonduri externe, inclusiv prin diseminarea largă și promptă a informației cu privire la asemenea programe, instruirea potențialilor aplicanți și consultarea implementatorilor în domeniile problematice;
- Promovarea parteneriatului public-privat în implementarea proiectelor regionale;
- Facilitarea cooperării între autoritățile locale, raionale și centrale, precum și între Consiliul Național de Dezvoltare Regională, consiliile regionale și agențiile de dezvoltare regională, în vederea integrării planurilor și proiectelor de dezvoltare locală și regională cu cele sectoriale și naționale;
- Susținerea autorităților publice locale în elaborarea unor politici realiste de dezvoltare a comunității/raionului și sporirea capacităților diferiților actori la nivel local de implementare a acestor politici, inclusiv prin organizarea schimbului de experiență cu alte localități și elaborarea instrumentelor metodologice la nivel național;
- Stabilirea prin acte normative a noțiunii de Zonă defavorizată, a criteriilor de desemnare a acestora și cartografierea lor;
- Eradicarea disparităților regionale, inclusiv prin crearea premiselor pentru dezvoltarea afacerilor nonagricole în spațiul rural (agroturism, servicii, artizanat, micile industrii și altele).
- Promovarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii utilităților publice (sisteme de apă și canalizare, salubritate, aprovizionarea cu gaze naturale și altele).

Reintegrarea țării

Obiective de guvernare:

1. Identificarea unei soluții viabile și durabile a conflictului transnistrean în baza respectării suveranității, integrității teritoriale și a caracterului unitar al statului Republica Moldova.
2. Crearea condițiilor de reintegrare reală a regiunii transnistrene în spațiul economic, politic, social și cultural al Republicii Moldova.

Acțiuni prioritare:

- Relansarea negocierilor privind reglementarea conflictului transnistrean în formatul „5+2”;
- Sporirea rolului UE și SUA în eforturile de soluționare a conflictului transnistrean;
- Implementarea măsurilor de încredere reciprocă. Intensificarea legăturilor interumane, implicarea locuitorilor regiunii în procesele de transformare și europenizare a Republicii Moldova;
- Promovarea condițiilor necesare pentru înlăturarea tuturor barierelor existente din calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor dintre cele două maluri ale Nistrului, în special prin anularea așa-numitei „taxe de înregistrare” și a taxei de 100% pentru bunurile provenite de pe malul drept, precum și lichidarea posturilor de control instalate ilegal în zona de securitate;
- Îmbunătățirea condițiilor pentru desfășurarea activității economice externe a agenților economici din regiunea transnistreană în condițiile asigurării unui control comun moldo-ucrainean la punctele de trecere pe segmentul transnistrean al frontierei de stat;
- Dezvoltarea unui dialog cu administrația, mediul de afaceri și societatea civilă din Transnistria în vederea creării premiselor reintegrării țării;
- Susținerea unor proiecte comune care ar contribui la îmbunătățirea bunăstării populației de pe ambele maluri ale Nistrului și crearea unei atmosfere favorabile pentru promovarea negocierilor în formatul „5+2”;
- Revigorarea eforturilor privind retragerea trupelor străine de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu principiile dreptului internațional, cu prevederile Constituției Republicii Moldova, Legii cu privire la prevederile de bază ale statutului raioanelor de est (Transnistriei) și deciziilor Summit-ului OSCE de la Istanbul;
- Înlocuirea actualelor forțe de menținere a păcii cu o misiune internațională de observatori civili sub mandat internațional.

Politica externă

Obiective de guvernare:

1. Promovarea unei politici externe consistente, dinamice și coerente în vederea asigurării intereselor naționale ale Republicii Moldova și creării unei bune imagini a țării.
2. Intensificarea dialogului cu UE și statele sale membre și promovarea reformelor politice, economice, sociale și juridice necesare pentru apropierea de standardele europene în vederea obținerii statutului de candidat pentru aderare la Uniunea Europeană.
3. Impulsionarea relațiilor bilaterale și multilaterale, promovarea raporturilor de bună vecinătate și edificarea unor parteneriate strategice cu UE, România, Ucraina, Federația Rusă și SUA.
4. Promovarea unei diplomații economice active în vederea depășirii consecințelor crizei economice și financiare și crearea condițiilor pentru dezvoltarea economică durabilă a țării.
5. Protejarea drepturilor și intereselor cetățenilor Republicii Moldova peste hotare.
6. Reformarea cadrului instituțional necesar pentru promovarea efectivă a integrării europene, a politicii externe și diplomației economice.
7. Consolidarea securității naționale în conformitate cu interesele fundamentale ale țării.

Acțiuni prioritare:

1. Integrarea Europeană

- Implicarea activă a întregii societăți, a tuturor forțelor politice și a actorilor externi relevanți în vederea transformării Republicii Moldova într-un stat european cu o perspectivă reală de aderare la UE;
- Adoptarea și promovarea valorilor și standardelor europene în toate domeniile – politic, economic, social și juridic – prin implementarea criteriilor de la Copenhaga și a angajamentelor asumate în cadrul Consiliului Europei;
- Armonizarea legislației naționale cu acquis-ul comunitar;
- Consolidarea cadrului legal și instituțional necesar pentru promovarea integrării europene la nivel de Guvern și al fiecărui minister în parte, astfel încât procesul de integrare europeană să devină prioritatea majoră în activitatea fiecărei structuri guvernamentale;
- Aprofundarea relațiilor bilaterale cu statele membre ale UE;
- Valorificarea plenară a oportunităților oferite de către "Parteneriatul Estic";
- Încheierea Acordului de Asociere cu UE;
- Promovarea unei integrări economice reale cu UE, inclusiv prin încheierea Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Comprehensiv;
- Demararea dialogului cu UE în domeniul liberalizării regimului de vize, cu scopul semnării unei Foi de Parcurs privind eliminarea vizelor, astfel încât să obținem eliminarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova;
- Implementarea acțiunilor conforme Parteneriatului de Mobilitate dintre UE și Republica Moldova;
- Asigurarea securității energetice a țării prin instrumentele de care dispune UE și aderarea la piața energetică europeană;
- Evaluarea posibilităților conectării la coridorul sudic de tranzitare a resurselor energetice din Bazinul Caspic spre Europa, precum și a altor opțiuni de asigurare a securității energetice a Republicii Moldova;
- Conectarea Republicii Moldova la rețelele de transport european, liberalizarea transporturilor aeriene;

- Sporirea rolului UE în soluționarea conflictului transnistrean;
- Implementarea unor strategii de comunicare (internă și externă) cu societatea și factorii externi din UE, precum și alți actori internaționali, privind integrarea europeană. Deschiderea unor centre de informare pe teritoriul țării în scopul informării corecte și cuprinzătoare a populației privind procesul de integrare europeană.

2. Relații bilaterale și multilaterale

Dezvoltarea unor relații de bună vecinătate și edificarea unor parteneriate strategice în spirit european cu **România și Ucraina**.

- În raporturile cu **România**, valorificarea potențialului existent în relațiile bilaterale moldo-române, prin revigorarea și instituționalizarea dialogului politic și reanimarea mecanismelor de cooperare comercial-economică și cultural-umanitară;
- Negocierea în spirit modern și încheierea acordurilor care reglementează relațiile interstatale, inclusiv în domeniul regimului frontierei, care ar corespunde pe deplin intereselor ambelor state;
- Semnarea în termene cât mai restrânse a Convenției privind micul trafic la frontiera moldo-română;
- Stabilirea unor mecanisme de consultări în domeniul integrării europene, valorificând experiența României în acest domeniu, inclusiv în ceea ce privește armonizarea legislației și implementarea acquis-ului comunitar.
- Intensificarea dialogului politic bilateral cu **Ucraina** și relansarea mecanismelor de cooperare și consultare permanente în domenii de interes comun: aprofundarea cooperării economice, reglementarea conflictului transnistrean, integrarea europeană, securitatea energetică, cooperarea regională și internațională;
- Intensificarea cooperării cu Ucraina în cadrul formatului de negocieri „5+2”, precum și a mecanismelor bilaterale moldo-ucrainene și trilaterale Moldova-Ucraina-UE pentru securizarea frontierei și reglementarea politică durabilă a conflictului transnistrean;
- Soluționarea cât mai grabnică a problemelor legate de demarcarea frontierei;
- Reglementarea raporturilor de proprietate în baza interesului reciproc.
- Promovarea relațiilor cu **Federația Rusă** se va baza pe principiile stipulate în Tratatul Politic de Bază moldo-rus semnat în 2001, prin care țările noastre au convenit asupra stabilirii unui parteneriat strategic;
- Dezvoltarea și aprofundarea relațiilor bilaterale pe principiile egalității suverane, respectului mutual și cooperării reciproc avantajoase;
- Dezvoltarea dialogului politic bilateral și a relațiilor economice bazate pe pragmatism, previzibilitate și respectarea intereselor reciproce;
- Dezvoltarea unei cooperări strânse cu Federația Rusă atât în plan bilateral, cât și în cadrul mecanismelor consacrate de negocieri în formatul „5+2” în vederea identificării unei soluții cuprinzătoare și viabile a conflictului transnistrean, în condițiile respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova;
- Inițierea unui parteneriat strategic cu **SUA**, bazat pe următoarele principii:
  - sprijin pentru suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova;
  - suport pentru consolidarea Republicii Moldova ca stat independent, suveran și democratic, capabil să contribuie la securitatea și stabilitatea pe plan regional și european;
  - implicarea neîntârziată a Republicii Moldova în programul Corporației Provocările Mileniului;
  - susținerea aspirațiilor europene ale Republicii Moldova;

- dezvoltarea cooperării economice moldo-americane prin negocierea unui Acord bilateral aprofundat în domeniul investițiilor;
- extinderea accesului țării noastre la Sistemul General de Preferințe și pregătirea terenului pentru negocierea unui Acord de Liber Schimb.

Aprofundarea relațiilor de cooperare cu China, Japonia, cu alte țări va constitui o direcție importantă pentru politica externă a Republicii Moldova. În acest sens, Guvernul va urmări dinamizarea și extinderea relațiilor comerciale, crearea condițiilor pentru atragerea investițiilor și asistenței tehnice.

- **Cooperarea regională și internațională** va avea drept scop prioritar promovarea agendei de integrare europeană a Republicii Moldova.
- Promovarea dialogului politic și a cooperării în cadrul Comunității Statelor Independente în vederea valorificării avantajelor oferite de către aceasta structură în circulația liberă a persoanelor, în dezvoltarea comerțului, sferei sociale și schimburilor cultural-umanitare;
- Intensificarea cooperării politice, de securitate și comercială cu/în cadrul organizațiilor din regiunea Europei Centrale și de Sud-Est, la care suntem parte;
- Organizațiile internaționale, în particular ONU, OSCE și Consiliul Europei, vor continua să rămână o platformă importantă pentru promovarea obiectivelor noastre strategice, și anume: integrarea europeană, democratizarea și modernizarea țării, restabilirea integrității teritoriale, consolidarea suveranității și independenței Republicii Moldova;
- Pentru a spori randamentul eforturilor depuse, se va efectua o evaluare cost/beneficiu a participării Republicii Moldova în organizațiile internaționale. Se va promova candidatura Republicii Moldova la poziții importante și de conducere în organizații internaționale.

3. Diplomația economică

- Valorificarea pe deplin a Preferințelor Comerciale Autonome oferite de către Uniunea Europeană, până la semnarea unui Acord de Liber Schimb cu UE;
- Diseminarea externă a informației privind reformele în domeniul economic și statului de drept în vederea creării unui climat atractiv de afaceri și atragerii investițiilor străine directe, precum și facilitarea promovării exporturilor.

4. Reformarea cadrului instituțional necesar pentru promovarea efectivă a integrării europene, a politicii externe și diplomației economice, protejării drepturilor și intereselor cetățenilor peste hotare.

- Stabilirea unui mecanism eficient de coordonare interministerială prin fortificarea capacităților Cancelariei de Stat în monitorizarea implementării reformelor de integrare europeană pe plan intern, asigurarea competențelor Ministerului afacerilor externe de coordonare a activităților în acest domeniu pe plan extern și funcționarea unităților de integrare europeană în toate structurile guvernamentale;
- Eficientizarea activității MAE prin aplicarea consecventă a principiilor profesionalismului, transparenței și meritocrației;
- Creșterea capacității instituționale a MAE și a instituțiilor guvernamentale implicate în procesul integrării europene, cu sprijinul Comisiei Europene și a statelor membre ale UE. O atenție deosebită va fi acordată pregătirii unui grup de negociatori ai noului Acord dintre UE și Republica Moldova;
- Antrenarea societății civile în formularea unor strategii și documente programatice de politică externă, integrare europeană, securitate națională, strategiilor de comunicare necesare etc.;

- Apărarea intereselor cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare și asigurarea serviciului consular de calitate. Profesionalizarea angajaților rețelei consulare, în conformitate cu practicile UE;
- Simplificarea activităților și procedurilor consulare, în particular documentarea cetățenilor peste hotare. În scopul apropierii serviciilor statului de cetățean, vor fi examinate și implementate forme novatorii de organizare a serviciilor consulare (extinderea numărului de servicii acordate la distanță, etc.);
- Intensificarea dialogurilor bilaterale cu statele unde se află comunități importante de cetățeni ai Republicii Moldova și semnarea acordurilor de protecție socială a acestora;
- Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii Republicii Moldova în afara Ambasadelor și oficiilor consulare ale Republicii Moldova, prin deschiderea secțiilor de votare suplimentare, implementarea sistemului de vot la distanță și votul electronic;
- Eficientizarea și extinderea instituției consulatului onorific.

Securitate Națională și Apărare

- Guvernul va reforma instituțiile abilitate pentru extinderea mediului de securitate și democrație. Reformarea urgentă a acestor instituții în conformitate cu normele europene este un imperativ.
- Reformarea sectorului de securitate în conformitate cu standardele internaționale. Acest sector nu se limitează la structurile de forță, dar include în mod firesc și asigurarea respectării drepturilor omului, libertății mass-media, independenței sistemului judecătoresc, precum și existența unei armate naționale moderne, controlate în mod democratic, capabile să răspundă riscurilor și amenințărilor la adresa securității țării noastre.
- **În plan global și regional** – se vor identifica soluții pentru provocările globale și regionale care pot afecta siguranța Republicii Moldova. Pe plan global, problemele legate de proliferarea armelor, drogurilor, a separatismului și terorismului, migrației ilegale, a instabilității, cele ale securității energetice, se vor afla pe agenda dialogului nostru cu parteneri externi;
- Contracurarea riscurilor și amenințărilor cu care se confruntă nemijlocit Republica Moldova în plan regional. Perpetuarea conflictului transnistrean nesoluționat, a prezenței unor trupe militare și paramilitare în afara controlului constituțional în această zonă prezintă riscuri de bază la adresa securității naționale;
- Transformarea Republicii Moldova din sursă de insecuritate într-un contribuitor la securitatea regională și internațională prin participarea activă la Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) a UE și la acțiunile internaționale de stabilizare și menținere a păcii;
- Consolidarea securității energetice a Republicii Moldova în contextul evaluării posibilităților conectării țării noastre la coridorul sudic de tranzitare a resurselor energetice din Bazinul Caspic spre Europa, precum și a altor opțiuni de asigurare a securității energetice a Republicii Moldova;
- În vederea asigurării securității energetice, precum și celei informaționale, vor fi întreprinse o serie de consultări și acțiuni ulterioare cu statele vecine, precum și cu UE, pentru a prelua și implementa cele mai bune practici în aceste domenii.
- **Obiectivele imediate ale Guvernului** în acest domeniu sunt:
  - Sporirea capacității instituționale de analiză și planificare în domeniul securității naționale;
  - Efectuarea analizei strategice a sectorului de securitate și apărare a țării;
  - Adoptarea și ajustarea strategiilor și politicilor de reformare a sistemului securității naționale, a bazei politico-juridice din domeniu la angajamentele asumate și la noile provocări și sarcini;
  - Formarea capacităților necesare și implementarea necondiționată a întregului arsenal de instrumente ale controlului civil și democratic asupra sectorului de securitate națională, inclusiv prin extinderea posibilităților de participare a mass-media și societății civile;
  - Implementarea Planului Individual de Acțiuni ale Parteneriatului – IPAP;
  - Modernizarea poliției, a serviciului de informare și securitate și altor structuri din acest sector cu asistența partenerilor externi;
  - Profesionalizarea graduală a Armatei Naționale, astfel încât aceasta să facă față noilor amenințări la adresa securității în plan regional și global;
  - Trecerea la mecanismele moderne de planificare bugetară în domeniul securității naționale și apărării, în conformitate cu standardele europene și posibilitățile financiare ale statului.

Educație și Cercetare

a. Învățământul preuniversitar

Obiective de guvernare:

1. Perfecționarea cadrului legislativ în domeniu în conformitate cu cerințele societății moderne, legislația internațională și normele europene.
2. Îmbunătățirea calității educației prin trecerea treptată a învățământului preuniversitar de la principiul academic la cel de pregătire a elevului pentru viață.
3. Extinderea educației timpurii (instituții preșcolare) în fiecare localitate din țară și asigurarea accesibilității educației timpurii pentru toți copiii.
4. Promovarea educației incluzive, astfel încât nici un copil să nu fie exclus din procesul de învățământ, inclusiv copiii cu dizabilități.
5. Promovarea educației extracurriculare.

Acțiuni prioritare:

- Elaborarea unui nou Cod al Educației, inclusiv cu reglementarea statutului cadrului didactic;
- Reformarea conceptului de instituție școlară cu îmbunătățirea concomitentă a infrastructurii școlare;
- Modificarea grilei de salarizare a cadrelor didactice, inclusiv prin introducerea criteriului de merit și performanțe;
- Optimizarea și eficientizarea cheltuielilor publice pentru educație;
- Modernizarea mecanismelor de management educațional;
- Revizuirea curriculei școlare în sensul simplificării acesteia în conformitate cu standardele internaționale și conceptul de școală prietenoasă copilului;
- Promovarea educației în limba maternă a reprezentanților minorităților naționale;
- Promovarea Conceptului Educației Incluzive pentru asigurarea accesului la studii de calitate copiilor cu dizabilități, din familii social vulnerabile;
- Reformarea sistemului de instituții rezidențiale prin promovarea politicilor și programelor de dezinstituționalizare a copiilor;
- Restructurarea sistemului pentru instruire inițială și continuă a personalului didactic în lumina cerințelor educației centrate pe copil; extinderea componentelor de pregătire profesională ce țin de comunicarea cu părinții și comunitatea, implementarea noilor metode de evaluare și predare.

b. Învățământul superior și cercetarea

Obiective de guvernare:

1. Modernizarea legislației naționale în conformitate cu cerințele societății moderne.
2. Asigurarea calității procesului de predare și cercetare în instituțiile de învățământ superior prin finanțare adecvată, promovare a reformelor structurale și de esență, cu respectarea autonomiei universitare.
3. Reorientarea politicilor academice în domeniul științific și inovațional spre creșterea capacității și competitivității sistemului de cercetare și inovare în baza transferului tehnologic și în conformitate cu conceptul economiei bazate pe cunoaștere.

Acțiuni prioritare:

- Finanțarea adecvată a sistemului învățământului superior;
- Racordarea normei didactice a profesorilor din instituțiile de învățământ superior la normele europene;

- Optimizarea sistemului de învățământ superior în scopul eficientizării unităților educaționale, rentabilizării resurselor bugetare și integrării în circuitul academic european;
- Concentrarea și încurajarea cercetării în instituțiile de învățământ superior în baza priorităților de dezvoltare socioeconomică și relaționarea cercetărilor cu dezvoltarea economică durabilă la nivel republican și regional;
- Modificarea grilei de salarizare a cadrelor didactice și didactico-științifice, inclusiv prin perfecționarea sistemului bazat pe criterii de merit și performanță;
- Perfecționarea cadrului legal și instituțional al procesului de cercetare și inovare în scopul eficientizării și racordării acestuia la normele europene;
- Consolidarea cercetării în instituțiile de învățământ superior prin amplificarea cooperărilor și parteneriatelor în domeniul cercetării fundamentale și aplicative cu instituțiile și fondurile europene și internaționale;
- Încurajarea parteneriatelor publice-private pentru realizarea de proiecte și activități de cercetare în scopul dezvoltării capacității naționale de producere și asimilare a tehnologiilor avansate; sensibilizarea comunității de afaceri cu privire la importanța științei și inovării;
- Fortificarea celor 5 poluri universitare (Chișinău, Bălți, Cahul, Comrat și Tiraspol) prin promovarea excelenței didactico-științifice în conformitate cu necesitățile socioeconomice ale țării.

Sănătatea populației

Obiective de guvernare:

1. Asigurarea accesului tuturor cetățenilor Republicii Moldova la serviciile medicale și farmaceutice de calitate.
2. Sporirea calității și securității serviciilor medicale prin modernizarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medico-sanitare, fortificarea infrastructurii, dotarea adecvată cu echipament și medicamente.
3. Perfecționarea mecanismului de pregătire, motivare și amplasare în câmpul muncii a cadrelor medicale și farmaceutice.
4. Creșterea nivelului de responsabilitate a cetățenilor pentru propria sănătate prin propagarea și cultivarea unui mod sănătos de viață, lupta consecventă cu fumatul și alcoolismul.
5. Participarea largă a tuturor partenerilor în procesul de fortificare a sănătății populației.
6. Modernizarea și perfecționarea sistemului de utilizare a surselor financiare destinate sănătății.
7. Crearea condițiilor pentru accesul companiilor private în prestarea serviciilor medicale.

Acțiuni prioritare:

- Implementarea unor activități multisectoriale pentru influențarea determinantelor sănătății:
  - Diminuarea diferențelor dintre zonele rurale și urbane prin direcționarea investițiilor spre mediul rural;
  - Promovarea sănătății prin consolidarea eforturilor comunității orientate spre implementarea unui mod de viață sănătos;
  - Diminuarea impactului factorilor nocivi și a riscurilor din mediul ocupațional, habitual și social prin sporirea rolului televiziunii, presei și radioului în motivarea populației de a adopta stiluri de viață cu impact pozitiv asupra sănătății;
  - Motivarea sporirii activității fizice a populației prin lărgirea spațiilor publice verzi în cadrul municipiilor și orașelelor mici.
- Asistență medicală primară modernizată orientată spre familie și comunitate:
  - Definitivarea autonomiei instituționale în cadrul asistenței medicale primare, inclusiv prin contractarea directă de către Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) a oficiilor medicilor de familie;
  - Extinderea măsurilor de acoperire cu asigurări pentru persoanele neasigurate, precum și ameliorarea procesului de selectare a grupurilor-țintă pentru acoperire din transferurile din buget;
  - Sporirea rolului autorităților publice locale la definitivarea procesului de descentralizare prin implementarea mecanismelor de contribuție financiară la nivel local pentru modernizarea instituțiilor medicale teritoriale;
  - Crearea unui sistem independent de control al calității serviciilor medicale;
  - Sporirea rolului sectorului medical privat în finanțarea și prestarea serviciilor prin dezvoltarea parteneriatului public-privat.
- Asistență medicală spitalicească reformată, adecvată necesităților populației:

- Elaborarea și implementarea planului general de dezvoltare a asistenței medicale spitalicești în Republica Moldova;
  - Optimizarea sectorului spitalicesc prin consolidarea și restructurarea spitalelor în baza planului sus menționat, pentru reconfigurarea sectorului de asistență spitalicească într-o rețea flexibilă și performantă de prestatori, în funcție de necesitățile populației și resurselor disponibile;
  - Modernizarea bazei tehnico-materiale existente a sectorului spitalicesc la nivel raional, municipal și republican;
  - Asigurarea dotării tehnice cu utilaj medical performant a spitalelor în funcție de profil și importanță strategică pentru țară.
- Programe de reducere a impactului asupra sănătății:
    - Promovarea iodării universale a sării și fortificarea făinii cu fier și acid folic, programe de sănătate publică recomandate de OMS în vederea prevenirii carenței de micronutrienți la femei și copii;
    - Reducerea riscurilor, prevenirea și combaterea fumatului, consumului abuziv de alcool și consumului ilicit de droguri prin implementarea măsurilor complexe, inclusiv intersectoriale;
    - Profilaxia și combaterea violenței și traumelor la domiciliu, la locul de muncă, în societate;
    - Ameliorarea sănătății mintale prin activități de prevenire și dezvoltarea serviciilor de sănătate mintală pe principii comunitare;
    - Fortificarea sistemului de supraveghere și control al bolilor contagioase prin programul de vaccinare și alte măsuri profilactice, inclusiv tratament preventiv, precum și depistarea precoce a maladiilor contagioase, în special a celor cauzate de agenți patogeni noi;
    - Reducerea poverii maladiilor cronice asupra sănătății populației, inclusiv a patologiilor cardiovasculare și a celor oncologice, prin implementarea programelor de prevenire, asistență, și tratament. Susținerea în continuare a programelor naționale de sănătate publică;
    - Introducerea taxelor pe viciu la comercializarea produselor de alcool și tutun în vederea micșorării impactului negativ asupra sănătății, cu direcționarea surselor acumulate pentru intervențiile de sănătate publică;
    - Licențierea activităților, certificarea specialiștilor și acreditarea instituțiilor medicale în calitate de metode universale de asigurare a diversificării și calității serviciilor medicale prestate populației.
- Participarea largă a tuturor partenerilor în sănătate:
    - Implicarea sectorului neguvernamental ca un partener de valoare pentru a aduce grupurilor vulnerabile din Republica Moldova serviciile de suport, îngrijire și tratament;
    - Antrenarea organizațiilor profesionale și a beneficiarilor de servicii de sănătate (inclusiv a pacienților) în abordarea diferitelor probleme;
    - Elaborarea cadrului legislativ și normativ adecvat, care să permită înființarea și implementarea serviciilor medicale și sociale comunitare și de îngrijire la domiciliu, cu eliminarea barierelor de orice caracter în calea accesului la aceste servicii;
    - Dezvoltarea și coordonarea adecvată a diferitelor forme de organizare a îngrijirilor medico-sociale cu un spectru larg de servicii orientate spre satisfacerea nevoilor pacienților și familiilor acestora.

Politici sociale

a. Asistență socială

Obiective de guvernare:

1. Reducerea sărăciei, inegalității și inechității în societate.
2. Orientarea programelor de asistență socială spre susținerea grupurilor vulnerabile și persoanelor cu venituri mici.
3. Reducerea și eliminarea ineficiențelor în sistemul de protecție socială.
4. Asigurarea accesului populației la servicii sociale de calitate.
5. Creșterea calității vieții familiilor în mediile defavorizate și respectarea standardelor minime de calitate în toate serviciile speciale acordate persoanelor aflate în dificultate.

Acțiuni prioritare:

- Informarea populației cu privire la serviciile sociale pentru asigurarea drepturilor la asistență socială;
- Crearea unui sistem de revizuire a nevoilor pentru a asigura servicii adecvate beneficiarilor și identificarea momentului de ieșire din sistemul de asistență socială;
- Perfecționarea mecanismului de evaluare a nevoilor individuale și a comunității și aplicarea conceptului de prevenire a nevoilor la nivel comunitar;
- Asigurarea unui sprijin eficient familiilor cu copii, în special a celor aflate în nevoie, cu substituirea treptată a indemnizațiilor cu un sistem de alocații familiale;
- Prevenirea instituționalizării și asigurarea eficienței procesului de dezinstituționalizare, dezvoltând servicii sociale de tip familial;
- Crearea unui mecanism de finanțare a sistemului de asistență socială, conform cărui resursele să fie direcționate în funcție de configurarea nevoilor, sporind gradul de protecție a persoanelor cu nevoi;
- Perfecționarea mecanismului de gestionare a serviciilor sociale pentru asigurarea calității și eficienței lor;
- Trecerea treptată de la sistemul de compensații nominative la sistemul de asistență socială bazat pe testarea veniturilor reale și evaluarea necesităților solicitanților, cu majorarea cuantumului venitului lunar minim garantat al familiilor vulnerabile; asigurarea creșterii venitului mediu global al familiilor vulnerabile până la nivelul venitului lunar minim garantat;
- Monitorizarea eficienței sistemului de asistență socială prin cercetarea impactului cheltuielilor de asistență socială asupra veniturilor gospodăriilor casnice și a ratelor de sărăcie;
- Dezvoltarea rețelei de asistenți sociali prin implementarea unui mecanism eficient de recrutare, instruire, promovare și evaluarea lor profesională;
- Crearea premizelor pentru oferirea echitabilă și eficientă a mijloacelor de protecție socială persoanelor cu dizabilități;
- Dezvoltarea rețelei serviciului individualizat de îngrijire la domiciliu;
- Trecerea treptată și consecventă de la protecția socială la incluziune socială;
- Reformarea sistemului de acordare a gradelor de invaliditate în baza evaluării vitalității și capacității de muncă a solicitanților;
- Recuperarea capacității de muncă a persoanelor cu grade de invaliditate și dizabilități și obținerea independenței de alte persoane prin integrarea lor în societate;
- Dezvoltarea parteneriatelor public-private în domeniul asistenței sociale și protecției copilului;

- Dezvoltarea unui parteneriat durabil cu societatea civilă prin atragerea organizațiilor societății civile în prestarea serviciilor sociale.

b. Asigurări sociale

Obiective de guvernare:

1. Sporirea nivelului de protecție socială a persoanelor asigurate.
2. Asigurarea durabilității financiare a sistemului public de asigurări sociale.
3. Eliminarea inechităților în sistemul public de asigurări sociale și privilegiilor nejustificate pentru anumite categorii de pensionari.
4. Asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea sistemelor de pensii suplimentare.

Acțiuni prioritare:

- Unificarea legislației privind pensionarea, precum și crearea unor condiții unice de asigurare cu pensii pentru toate categoriile de cetățeni;
- Stabilirea clară a riscurilor asigurate și a cotei parte de asigurări pentru fiecare risc;
- Stabilirea dependenței directe între contribuțiile individuale și pensiile obținute pentru toate categoriile de cetățeni;
- Indexarea pensiilor în funcție de evoluția prețurilor și a salariului mediu pe economie, cu diminuarea concomitentă a decalajului între grupuri; sporirea ratei de înlocuire și apropierea acesteia de media europeană;
- Excluderea oricăror cheltuieli care nu constituie prestație de asigurări sociale;
- Asigurarea condițiilor necesare pentru crearea unui sistem de pensii suplimentare (privat, profesional, pentru personale care activează în condițiile nocive de muncă, care să fie asigurate cu pensii anticipate, finanțate din acest sistem, sau posibilități de majorare);
- Consolidarea capacităților instituționale de supraveghere și reglementare a fondurilor private de pensii în vederea sporirii nivelului de garanții și credibilitate a acestora;
- Reconsiderarea graduală a coraportului dintre contribuțiile la sistemul de asigurări sociale obligatorii ale angajatorilor și angajaților;
- Facilitarea accesului persoanelor asigurate în sistemul național de pensii la informația privind contribuțiile proprii efectuate și beneficiul estimat care corespunde acestor contribuții;
- Elaborarea unei strategii de trecere graduală la sistemul cumulativ de pensii.

c. Migrația și încadrarea în câmpul muncii

Obiective de guvernare:

1. Crearea continuă a noilor locuri de muncă și sporirea gradului de mobilitate pe piața forței de muncă.
2. Dezvoltarea unui sistem de pregătire profesională, orientat spre necesitățile curente ale pieței muncii.
3. Susținerea și apărarea drepturilor concetățenilor aflați peste hotarele țării.
4. Reducerea șomajului și integrarea în activitatea de muncă a concetățenilor întorși de peste hotare.

Acțiuni prioritare:

- Îmbunătățirea previziunilor strategice a necesităților în resurse umane prin aplicarea modelelor avansate de analiză și prognoză, informatizarea sistemului de mediere și asigurarea fluxului eficient și prompt a informației cu privire la piața forței de muncă;
- Liberalizarea relațiilor de muncă, simplificarea procedurilor de angajare și concediere a lucrătorilor și diversificarea formelor legale de angajare în vederea diminuării activităților neformale a agenților economici;
- Revizuirea competențelor și a atribuțiilor instituțiilor de mediere și control pe piața forței de muncă în vederea modernizării metodelor și procedurilor aplicate;
- Consolidarea coeziunii și incluziunii sociale prin combaterea oricăror forme de discriminare pe piața muncii, diminuarea discrepanțelor între sexe și a diferențelor între regiuni în ceea ce privește ocuparea deplină a forței de muncă sănătoase și calitative;
- Crearea unui sistem unitar de instruire profesională inițială și continuă, în cadrul căruia furnizorii instruirii publice și-ar asuma răspunderea pentru instruirea profesională primară, iar furnizorii instruirii private – pentru instruirea profesională continuă, inclusiv educația nonformală:
  - Raționalizarea rețelei de instruire prin crearea unui număr limitat de centre regionale de instruire;
  - Descentralizarea sistemului și asigurarea autonomiei manageriale și financiare la nivelul centrelor regionale;
  - Flexibilizarea instruirii prin constituirea instituțiilor multidisciplinare de instruire și implicarea sectorului privat în efectuarea practicii de producere;
  - Implicarea partenerilor sociali în proiectarea, furnizarea și evaluarea instruirii profesionale.
- Promovarea politicilor pentru regularizarea fluxului migrațional prin negocierea și încheierea unor acorduri bilaterale cu privire la simplificarea regulilor și procedurilor aplicate concetățenilor pentru angajarea legală pe piața forței de muncă a altor țări și informarea migranților și potențialilor migranți cu privire la metodele de apărare a drepturilor lor în străinătate;
- Protejarea efectivă a concetățenilor și asigurarea portabilității drepturilor lor sociale prin negocierea și încheierea acordurilor cu principalele țări de destinație cu privire la protecția socială a lucrătorilor migranți;
- Susținerea și reintegrarea lucrătorilor migranți întorși de peste hotare prin consilierea cu privire la oportunitățile de angajare în câmpul muncii și finanțarea unor programe de deschidere a afacerii.

d. Politici de gen

Obiective de guvernare:

1. Promovarea participării active a femeii la luarea deciziilor în organele publice și diminuarea discriminărilor de orice natură.
2. Asigurarea egalității șanselor în domeniul social-economic.

Acțiuni prioritare:

- Promovarea participării active a femeii la luarea deciziilor și în structurile de reprezentare publică;
- Excluderea stereotipurilor culturale și sociale privind rolul bărbaților și al femeilor în societate;

- Promovarea unor modele pozitive care ar reflecta rolul femeii și bărbatului în societate în conformitate cu valorile democratice și ale egalității de gen;
- Eliminarea condițiilor discriminatorii față de femei pe piața muncii, în viața social-economică, culturală și politică;
- Armonizarea legislației naționale la principiile egalității de gen;
- Fortificarea mecanismului instituțional pentru promovarea egalității de gen la nivel central și local;
- Crearea sistemului de prevenire și combatere a violenței în familie, schimbul de date între autoritățile abilitate despre cazurile de violență în familie în cadrul unui sistem informațional comun, dezvoltarea serviciilor de asistență și reintegrare a victimelor violențelor în familie;
- Aplicarea eficientă a ordonanțelor de protecție de către organele de drept pentru protecția victimelor violenței în familie;
- Asigurarea accesului la servicii de asistență și reabilitare a victimelor violenței în familie prin susținerea dezvoltării serviciilor specializate la nivel comunitar și crearea unor noi centre de plasament pentru victimele violenței în familie și centre de asistență destinate agresorilor familiari.
- Dezvoltarea sistemului de consiliere juridică gratuită a victimelor violenței în familie.
- Creșterea capacităților specialiștilor implicați în soluționarea cazurilor de violență în familie;
- Promovarea educației nonviolente și consolidarea capacităților sistemului școlar pentru detectarea și prevenirea timpurie a cazurilor de violență în familie.
- Tragerea la răspundere a angajatorilor pentru încălcarea egalității șanselor în câmpul muncii.

Integrarea minorităților naționale

Obiective de guvernare:

1. Păstrarea și consolidarea patrimoniului cultural și lingvistic al minorităților naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova.
2. Promovarea unei politici de stat coerente și multidimensionale în raport cu minoritățile naționale.
3. Perfecționarea cadrului juridic în scopul asigurării integrării minorităților naționale în viața social-administrativă, cultural-politică și economică din Republica Moldova.

Acțiuni prioritare:

- Dezvoltarea cadrului juridic în direcția protejării și dezvoltării culturii și limbilor minorităților naționale care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a promovării predării în limbile minorităților naționale în instituțiile de învățământ preuniversitar;
- Elaborarea și aplicarea unui Program de stat pentru asigurarea condițiilor necesare pentru studierea și aplicarea limbii oficiale a Republicii Moldova de către cetățenii alolingvi, inclusiv de către funcționarii publici și aleșii locali;
- Perfecționarea cadrului legal existent privind relația dintre comunitățile etnoculturale înregistrate și stat, extinderea domeniilor de cooperare și activități comune, ajustarea practicilor existente la normele internaționale și europene;
- Susținerea de către stat a programelor de promovare a coeziunii sociale cu ajutorul instituțiilor etnoculturale înregistrate în Republica Moldova;
- Asigurarea condițiilor și oportunităților de educație în limba maternă și celor de păstrare a culturii minorităților naționale;
- Dezvoltarea și susținerea relațiilor cu diaspora moldovenească din străinătate.

Cultură, tineret și sport

a. Cultura și Arta

Obiective de guvernare:

1. Asigurarea accesului larg al cetățenilor la viața culturală și la Patrimoniul Cultural Național.
2. Promovarea culturii ca factor primordial al păstrării și dezvoltării identității naționale.
3. Asigurarea cadrului de dezvoltare și de manifestare a diversității culturale în scopul edificării unei societăți deschise și multiculturală.
4. Păstrarea și dezvoltarea Patrimoniului Cultural Național, promovarea valorilor ca parte integrantă a spațiului cultural european și internațional.
5. Dezvoltarea artelor contemporane ca mijloc de afirmare a culturii naționale.

Acțiuni prioritare:

- Dezvoltarea cadrului juridic privind protejarea, conservarea și punerea în valoare a monumentelor de cultură, istorie și arheologie, precum și în scopul stimulării implicării active a persoanelor fizice și juridice în activități de păstrare, valorificare și dezvoltare a Patrimoniului Cultural Național;
- Elaborarea Strategiei unice de dezvoltare a culturii și de protejare a Patrimoniului Cultural Național, care va cuprinde un Program de restaurare și valorificare a monumentelor de cultură și istorie, de susținere a așezămintelor de cultură, de reabilitare a infrastructurii;
- Perfecționarea capacității de gestionare a domeniului Patrimoniu Cultural Național prin crearea unui management adecvat;
- Păstrarea și folosirea resurselor culturale, inclusiv prin asigurarea unui cadru de colaborare eficientă dintre instituțiile publice, organizațiile de cult, ONG-uri și administrația locală în vederea promovării, conservării, prezentării și studierii patrimoniului cultural;
- Dezvoltarea artei contemporane prin elaborarea și implementarea Legii privind uniunile de creație și Statutul artistului în scopul susținerii efective a artiștilor și a creației lor;
- Finanțarea adecvată a domeniului culturii și artelor, inclusiv prin identificarea mecanismelor de stimulare a investițiilor în domeniu;
- Conectarea fenomenului cultural din Republica Moldova la circuitele culturale regionale și internaționale.

b. Politici de tineret

Obiective de guvernare:

1. Crearea condițiilor pentru realizarea plenară a potențialului tinerilor în viața politică, economică, socială și culturală a țării.
2. Promovarea și dezvoltarea politicilor de protecție socială a tinerilor și familiilor tinere;
3. Crearea condițiilor pentru integrarea social-economică a tinerilor vulnerabili și excluși social.
4. Diminuarea exodului forțat și crearea condițiilor pentru revenirea tinerilor în țară.

Acțiuni prioritare:

- Perfecționarea cadrului legislativ și instituțional pentru promovarea politicilor de tineret;

- Dezvoltarea rețelei de servicii de asistență a tinerilor în vederea orientării profesionale, angajării în câmpul muncii, inițierii unei afaceri, dezvoltării abilităților economice, integrării sociale etc.;
- Sprijinirea dezvoltării rețelei Centrelor pentru Tineri și a grupurilor locale de inițiativă pentru tineri;
- Crearea mecanismelor de facilitare la procurarea locuințelor de către tinerii specialiști, inclusiv prin sistemul ipotecar;
- Promovarea mecanismelor pentru protecția și integrarea socială a tinerilor aflați în dificultate;
- Stimularea creditării preferențiale a afacerilor mici inițiate de tineri;
- Încurajarea sistemului de burse sociale;
- Asistarea administrațiilor locale în facilitarea accesului tinerilor la servicii;
- Asigurarea unui serviciu complex de asistență medicală și psihosocială în instituțiile de învățământ;
- Diversificarea serviciilor adresate tinerilor în domeniul informării, petrecerii timpului liber, modului sănătos de viață, prevenirii violenței și abuzului, manifestării aptitudinilor și talentelor etc.;
- Susținerea participării tinerilor și a organizațiilor de tineret la procesul decizional la toate nivelele;
- Promovarea mobilității și a schimburilor de tineret.

c. Dezvoltarea culturii fizice și sporturilor

Obiective de guvernare

1. Promovarea prioritară a modului sănătos de viață.
2. Reabilitarea infrastructurii sportive.
3. Susținerea sportului de performanță.

Acțiuni prioritare:

- Perfecționarea și dezvoltarea cadrului juridic cu identificarea mecanismelor de stimulare a parteneriatului public-privat în scopul atragerii investițiilor în domeniu;
- Elaborarea și implementarea unui Program național de propagare a modului de viață sănătos, prin implicarea instituțiilor sportive și educaționale, ONG-urilor, autorităților și instituțiilor publice, donatorilor;
- Desfășurarea diverselor competiții locale și zonale la diferite ramuri de sport pe diferite categorii de vârstă și sociale, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și veteranii sportului;
- Susținerea inițiativelor private pentru restabilirea, lărgirea rețelei de cluburi, secții și complexe sportive, reabilitarea terenurilor sportive, teritoriilor pentru odihna populației;
- Stimularea, inclusiv prin parteneriat public-privat, a construcției și/sau modernizării bazelor sportive pentru loturile naționale;
- Promovarea sporturilor naționale;
- Perfecționarea mecanismelor de susținere a sporturilor de performanță, precum și de interacțiune cu organizațiile de specialitate din domeniu;
- Sprijinirea reabilitării psihologice și fizice în urma traumelor a sportivilor de performanță;
- Identificarea mecanismelor de protecție socială sporită a veteranilor sportului;
- Susținerea medicinei sportive și a cercetării în domeniul culturii fizice și sportului;

Protecția mediului

Obiective de guvernare:

1. Asigurarea unui cadru adecvat pentru protecția mediului și utilizarea durabilă a resurselor naturale.
2. Reducerea impactului negativ al activității economice asupra mediului, resurselor naturale și sănătății populației.
3. Sporirea gradului de protecție împotriva calamităților naturale.
4. Creșterea nivelului de cultură ecologică a cetățenilor.

Acțiuni prioritare:

- Definitivarea cadrului juridic de mediu existent în conformitate cu cerințele, directivele și standardele Uniunii Europene;
- Promovarea în mediul de business a responsabilității corporative în domeniul calității și protecției mediului natural;
- Consolidarea potențialului instituțional în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale, ajustarea politicii managementului deșeurilor la standardele europene;
- Îmbunătățirea măsurilor de prevenire a poluării mediului înconjurător prin ridicarea nivelului de conștientizare a populației și încorporarea cerințelor de protecție a mediului în politicile sectoriale ale economiei naționale și politicii teritoriale;
- Aplicarea măsurilor de asanare și protejare a fondului acvatic;
- Încurajarea conservării, perpetuării și protejării biodiversității;
- Extinderea și protecția ariilor naturale protejate de stat în baza experienței europene de gestionare eficientă a resurselor naturale;
- Asigurarea transparenței și eficienței în administrarea Fondului Ecologic Național;
- Realizarea programului național de măsuri tehnice, de evaluare și finanțare a costurilor reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră în concordanță cu prevederile Convenției – Cadru pentru Schimbări Climatice (1992) și ale Protocolului de la Kyoto (1997);
- Modernizarea și eficientizarea sistemului național de monitorizare a stării și evoluției condițiilor hidrometeorologice și a calității mediului;
- Extinderea suprafețelor forestiere pînă la 13% către anul 2013;
- Implementarea sistemului de circulație a certificatelor verzi pentru diminuarea poluării mediului și încurajarea producerii energiei regenerabile;
- Promovarea “tehnologiilor prietenoase mediului”;
- Modernizarea și optimizarea Sistemului Național de monitorizare, predicție și prevenire a efectelor dezastrilor naturale prin măsuri de asistență tehnică și transfer de tehnologii;
- Reabilitarea sistemului de prevenire a inundațiilor;
- Extinderea cooperării internaționale în domeniul mediului în scopul facilitării transferului de tehnologii și preluării produselor inovatoare;
- Stimularea cercetării aplicative în domeniul tehnologiilor curate și promovarea unor campanii naționale de educare și sensibilizare pentru ecologie și dezvoltare durabilă.